

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
PRINCIPINĖS KARIUOMENĖS STRUKTŪROS, KARIŲ IR LIETUVOS KARIUOMENĖS
DARBUOTOJŲ, DIRBANČIŲ PAGAL DARBO SUTARTIS IR GAUNANČIŲ DARBO
UŽMOKESTĮ IŠ VALSTYBĖS BIUDŽETO IR VALSTYBĖS PINIGŲ FONDŲ (IŠSKYRUS
DARBUOTOJUS, GAUNANČIUS DARBO UŽMOKESTĮ IŠ EUROPOS SĄJUNGOS
STRUKTŪRINĖS, KITOS EUROPOS SĄJUNGOS FINANSINĖS PARAMOS IR
TARPTAUTINĖS FINANSINĖS PARAMOS LĖŠŲ (IŠSKYRUS TECHNINĖS PARAMOS
LĖŠAS), RIBINIO SKAIČIAUS PATVIRTINIMO ĮSTATYMO NR. XIII-2709 2 IR 3
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslas ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo Nr. VIII-49 priedėlio 15 ir 18 skyriuose nustatyta, kad Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į ilgalaikius nacionalinio saugumo užtikrinimo poreikius, Valstybės gynimo tarybos nutarimus, įstatymu reglamentuoja krašto apsaugos sistemą, taip pat įstatymu nustato principinę kariuomenės struktūrą, ribinius karių ir Lietuvos kariuomenės darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų (išskyrus darbuotojus, gaunančius darbo užmokestį iš Europos Sąjungos struktūrinės, kitos Europos Sąjungos finansinės paramos ir tarptautinės finansinės paramos lėšų (išskyrus techninės paramos lėšas) (toliau – kariuomenės darbuotojai), ir kiekvieno laipsnio vyresniųjų karininkų, generolų ir admirolų skaičius. Principinę kariuomenės struktūrą krašto apsaugos ministro teikimu, jam gavus Valstybės gynimo tarybos pritarimą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliojimą, tvirtina Seimas. Pagal Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 10, 10¹ ir 11 straipsnių nuostatas, krašto apsaugos ministras teikia Valstybės gynimo tarybai svarstyti ir, gavęs jos pritarimą, Vyriausybės įgaliotas teikia Seimui tvirtinti principinę kariuomenės struktūrą, kurioje nurodomos kariuomenės pajėgų rūšys, nuolatiniai kariuomenės junginiai, daliniai ir jiems prilyginti kariniai vienetai, taip pat ribiniai karių (bendri ribiniai karių skaičiai, ribiniai profesinės karo tarnybos karių skaičiai, ribiniai privalomosios pradinės karo tarnybos karių skaičiai (atskirai nurodant per metus į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą pašaukiamų ir jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose dalyvaujančių karių skaičius), ribiniai karių savanorių ir kitų savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos karių skaičiai, ribiniai kiekvienais metais į pratybas ir mokymus pašaukiamų aktyviojo kariuomenės personalo rezervo karių skaičiai, ribiniai kariūnų skaičiai, ribinis kiekvieno laipsnio vyresniųjų karininkų, generolų ir admirolų skaičius) ir ribiniai kariuomenės darbuotojų skaičiai.

Vadovaudamasi šiomis nuostatomis, Krašto apsaugos ministerija parengė Lietuvos Respublikos principinės kariuomenės struktūros, karių ir Lietuvos kariuomenės darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų (išskyrus darbuotojus, gaunančius darbo užmokestį iš Europos Sąjungos struktūrinės, kitos Europos Sąjungos finansinės paramos ir tarptautinės finansinės paramos lėšų (išskyrus techninės paramos lėšas), ribinio skaičiaus patvirtinimo įstatymo Nr. XIII-2709 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas).

Įstatymo projektu siekiama patikslinti nuolatinę principinę kariuomenės struktūrą (dalinių pavadinimus) ir jai sukomplektuoti reikiamą krašto apsaugos sistemos (toliau – KAS) personalo skaičių (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos (toliau – LKA) kariūnų, pašaukiamų į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą karių ir Lietuvos kariuomenės darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičius).

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija. Tiesioginis rengėjas – Krašto apsaugos ministerijos Karo tarnybos ir personalo departamento direktorius plk. Ramūnas Švažas, tel. (8 5) 273 5570, el. p. ramunas.svazas@kam.lt, Personalo analizės ir planavimo skyriaus viršininkas plk. lt. Renatas Danauskas, tel. (8 5) 263 5906, el. p. renatas.danauskas@kam.lt, ir Personalo analizės ir planavimo skyriaus vyr. specialistas mjr. Vaidotas Vaičius, tel. (8 5) 265 7513, el. p. vaidotas.vaicius@kam.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu principinę kariuomenės struktūrą, ribinį karių ir kariuomenės darbuotojų skaičių nustato Lietuvos Respublikos principinės kariuomenės struktūros, karių ir Lietuvos kariuomenės darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų (išskyrus darbuotojus, gaunančius darbo užmokestį iš Europos Sąjungos struktūrinės, kitos Europos Sąjungos finansinės paramos ir tarptautinės finansinės paramos lėšų (išskyrus techninės paramos lėšas), ribinio skaičiaus patvirtinimo įstatymas Nr. XIII-2709 (toliau – Įstatymas). Įstatyme Lietuvos kariuomenės (toliau – LK) brigados klasifikuojamos į Mechanizuotąją ir Motorizuotąją pėstininkų brigadas (Mechanizuotoji pėstininkų brigada „Geležinis Vilkas“ ir Motorizuotoji pėstininkų brigada „Žemaitija“), atitinkamai dalis batalionų jose įvardijami kaip mechanizuotieji arba motorizuotieji. Įstatyme nustatytas karių, pašaukiamų į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą (toliau – NPPKT), skaičius nuo 3 800 iki 4 000 per metus ir ribinis kariūnų skaičius – nuo 200 iki 320 – yra nepakankami ir neleidžia LK lanksčiai planuoti ir, atsižvelgiant į kovinio rengimo cikliškumą, užtikrinti savalaikio dalinių komplektavimo iš NPPKT karių. Šiuo metu nustatytas NPPKT karių ir kariūnų skaičius neatitinka KAS poreikių.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma LK Motorizuotajai pėstininkų brigadai „Žemaitija“ suteikti Lietuvos didžiojo etmono Jono Karolio Chodkevičiaus vardą ir brigadą vadinti taip – Lietuvos didžiojo etmono Jono Karolio Chodkevičiaus pėstininkų brigada „Žemaitija“. Lietuvos didžiojo etmono J. K. Chodkevičiaus vardas pėstininkų brigadai „Žemaitija“ suteiktinas vieno žymiausių ir didžiausių XVII a., Renesanso epochos, karvedžių – J. K. Chodkevičiaus – garbei, siekiant įprasmiti šio karvedžio dalyvavimą mūšiuose, iškovotas šalies istoriją koregavusias pergales ir visus jo, kaip išmintingo senatoriaus, visuomenininko ir kultūros veikėjo, nuopelnus, taip pat minint J. K. Chodkevičiaus 400-ąsias mirties metines, siekiant prisiminti ir tinkamai įamžinti jo vardą. Nuo 1595 m. J. K. Chodkevičius atsidėjo nuolatinei karo tarnybai. Būdamas Lenkijos didžiųjų etmonų Stanisłavo Žółkiewskio bei Jano Zamoyskio mokinys, jis talkindavo jiems mūšiuose Ukrainoje ir Moldovoje. Didžiausią karinę šlovę J. K. Chodkevičius pelnė karuose su švedais Livonijoje. Vienas garsiausių jo mūšių įvyko 1605 m. rugsėjo 27 d. į pietryčius nuo Rygos, prie Salaspilio (Kircholmo), kai su maža lietuvių kariuomene sumušė daug didesnę Švedijos karaliaus Karolio IX kariuomenę. J. K. Chodkevičius pasitelkė šiame mūšyje visas sukaupias žinias bei talentą ir, turėdamas žinių apie švedų kariuomenės sudėtį bei rikiuotę, sukūrė tokią kautynių planą, kad būtų patirta kuo mažiau nuostolių ir pasiekta šlovinga pergalė, vėliau išgarsėjusi visoje Europoje ir už jos ribų.

Siūloma atsisakyti LK pėstininkų brigadų ir batalionų klasifikavimo į motorizuotuosius ar mechanizuotuosius. Nors kai kuriose NATO šalyse dar iki dabar yra išlikę mechanizuotų ir motorizuotų brigadų ir batalionų pavadinimų, NATO šalys palaipsniui pereina prie naujos doktrinos, atsisakydamos tokių terminų vartojimo, kad pavadinimas nebūtų susietas su naudojama technika ir ginkluote. Todėl, siekiant išvengti skirtingo to paties termino interpretavimo skirtingose NATO šalyse, siūloma pereiti prie bendrinio pavadinimo, kuris vartojamas aprašant reikalavimus NATO narėms, – pėstininkų brigada ir pėstininkų batalionas, tada pėstininkų brigadoje ar batalione keičiantis ginkluotei ir technikai nereikės keisti ir tikslinti jų pavadinimų. Kaip jau buvo paminėta, Motorizuotąją pėstininkų brigadą „Žemaitija“ siūloma vadinti Lietuvos didžiojo etmono Jono Karolio

Chodkevičiaus pėstininkų brigada „Žemaitija“, o LK Mechanizuotąją pėstininkų brigadą „Geležinis Vilkas“ siūloma vadinti Pėstininkų brigada „Geležinis Vilkas“, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo mechanizuotąją pėstininkų batalioną siūloma vadinti Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pėstininkų batalionu, Kunigaikščio Vaidoto mechanizuotąją pėstininkų batalioną siūloma vadinti Kunigaikščio Vaidoto pėstininkų batalionu ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio motorizuotąją pėstininkų batalioną siūloma vadinti Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio pėstininkų batalionu.

Siūloma tikslinti karių, pašaukiamų į NPPKT, ribinius skaičius ir nustatyti juos nuo 3 400 iki 4 400. Šiuo metu Įstatyme nustatytos karių, pašaukiamų į NPPKT, skaičiaus ribos (nuo 3 800 iki 4 000) neleidžia LK lanksčiai planuoti ir, atsižvelgiant į kovinio rengimo cikliškumą, užtikrinti savalaikio dalinių komplektavimo iš NPPKT karių. Siekiant į NPPKT pašaukti Įstatymu nustatytą karo prievolinkų skaičių, šiuo metu LK vienetai yra pildomi NPPKT kariais atsižvelgiant į LK vienetų infrastruktūros galimybes, bet ne organizacinės struktūros ir įrangos lentelėse (toliau – OSĮL) nustatytą karių skaičių. Pažymėtina, kad OSĮL paskirtis – apibrėžti kovinių, kovinės paramos, kovinio aprūpinimo, vadovavimo ir vadovavimo paramos karinių vienetų organizacinius, personalo ir aprūpinimo reikalavimus. Todėl LK vienetuose susidarė situacija, kai jie yra komplektuojami iš didesnio eilinių pareigybų skaičiaus, nei numato OSĮL. Sumažinus NPPKT karių skaičių LK vienetuose pagal OSĮL nustatytą karių skaičių ir padidinus Mokomojo pulko (toliau – MP) galimybes vykdyti trijų mėnesių bazinį kario kursą NPPKT kariams, atsirastų galimybė pašaukti NPPKT karius į dalį LK vienetų dažniau, nei buvo kviečiama iki dabar, t. y. iš devynių mėnesių tarnybos NPPKT kariai tris mėnesius atliktų tarnybą MP, o šešis mėnesius dalinyje vietoj anksčiau buvusių visų devynių mėnesių. Kol daliniuose tarnaus ankstesnio šaukimo NPPKT kariai, jau bus galima MP pradėti rengti naujo šaukimo NPPKT karius. Atkreiptinas dėmesys, kad dėl šių pokyčių susidarys situacija, kai vienais metais bus galima pašaukti daugiau karo prievolinkų, o kitais metais – mažiau, nei šiuo metu Įstatyme nustatytos maksimali ir minimali ribos. Tokiu būdu bus pasiektas nuolatinis LK dalinių sukomplektavimas iš reikiamo karių skaičiaus ir užtikrintas pakankamas, nepertraukiamas, savalaikis karinių vienetų komplektavimas ir kovinis rengimas. Pažymėtina tai, kad vykdant šaukimą į NPPKT ir toliau būtų užtikrinama, kad karių, pašaukiamų į NPPKT, skaičiaus dvejų metų metinis vidurkis išliktų toks pat, kaip ir šiuo metu nustatyta Įstatyme, – nuo 3 800 iki 4 000.

Siūloma didinti kariūnų ribinius skaičius ir nustatyti juos nuo 200 iki 440 (dabar nustatyta nuo 200 iki 320). Išliekant paskutiniųjų metų norinčiųjų studijuoti LKA skaičių tendencijoms, taip pat siekiant užtikrinti išėinančių į atsargą karininkų pakeitimą naujais karininkais ir įgyvendinti ilgalaikius KAS personalo plėtros planus, yra būtina didinti Įstatyme nustatytą ribinį kariūnų skaičių ir jį keisti: vietoj dabar patvirtinto nuo 200 iki 320 patvirtinti nuo 200 iki 440 kariūnų. Nustačius didesnę maksimalų leistiną ribinį kariūnų skaičių iki 440, kasmet į LKA galima bus priimti iki 110 kariūnų ir taip užtikrinti KAS personalo poreikius. Kasmet didėjantis bendras profesinės karo tarnybos karių skaičius, taip pat augantis dėl amžiaus į atsargą išleidžiamų karininkų skaičius bei didėjantis norinčiųjų studijuoti LKA asmenų skaičius kelia poreikį didinti kariūnų ribinius skaičius. Šiuo metu maksimalus ribinis kariūnų skaičius nustatytas iki 320, tačiau 2017–2019 m. kasmet į LKA buvo priimama vidutiniškai po 66 kariūnus, todėl nustatyto didžiausio ribinio kariūnų skaičiaus pakako. Taip pat pažymėtina, kad vidutiniškai 20 proc. priimtų į pirmą kursą kariūnų LKA nebaigia. Besimokančių ir baigiančių LKA kariūnų kiekis neatitiko KAS poreikio, todėl buvo ieškoma kitų alternatyvų – daugiau į profesinę karo tarnybą (toliau – PKT) priimama jaunesniųjų vadų kursus baigusiujų atsargos leitenantų, organizuojami sutrumpinti būrių vadų kursai jau KAS tarnaujantiems ir aukštąjį išsilavinimą turintiems PKT kareiviams ir puskarininkiams. Tačiau ir šios priemonės neužtikrino kokybinio bei kiekybinio KAS personalo poreikio įgyvendinimo. Situacija pasikeitė, kai 2020 m. į LKA pirmąjį kursą buvo priimti 127 kariūnai, o 2021 m. 119 kariūnų, t. y. priimtų į pirmą kursą kariūnų padaugėjo beveik du kartus, palyginti su ankstesniais metais. Todėl, išliekant panašioms tendencijoms ir ateityje, 2022 m. ir vėlesniems metams dabar Įstatyme nustatyto kariūnų ribinio skaičiaus nebepakaks.

Taip pat siūloma patikslinti LK darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, ribinį skaičių iki 2 050 (Įstatyme nustatytas iki 1 800). Ribinis kariuomenės darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis,

skaičius didinamas didėjant LK civilinio personalo poreikiui medicininės priežiūros, maitinimo, sandėlių, infrastruktūros priežiūros, aprūpinimo ir kitoms aptarnavimo paslaugoms teikti. 2023 m. planuojama pastatyti tris karinius miestelius Šiauliuose, Vilniaus rajone ir Šilalės rajone, kurių infrastruktūros priežiūrai, LK vienetams aptarnauti papildomai reikės apie 150 darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis. Paminėtina ir tai, kad, patvirtinus naujas ir peržiūrėjus anksčiau patvirtintas LK vienetų personalo ir aprūpinimo lenteles (PAL), apie 100 pareigybių, kurių užduotims ir funkcijoms atlikti nėra reikalingas karinis išsilavinimas, kvalifikacija ar patirtis, buvo pakeistos civilinėmis pareigybėmis. Taip buvo atsisakyta kariams nebūdingų funkcijų vykdymo ir nustatytas tikslesnis ilgalaikis LK civilinio personalo poreikis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Kadangi Įstatymo projektu teisinis reguliavimas nekeičiamas iš esmės ir nesiekama reglamentuoti iki šiol nereglementuotų santykių, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi, Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymų projektų atitiktis strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas parengtas įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 236.1 papunktyje nurodytą siekį – sukomplektuoti kariuomenės vienetus. Tęsime mišraus kariuomenės komplektavimo modelio įgyvendinimą: kariuomenės vienetai toliau bus formuojami iš profesinės karo tarnybos karių, karių savanorių ir nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos karių, nustatant tam tikras proporcijas ir siekiant, kad kariniai vienetai išlaikytų jiems nustatytą parengties lygį ir pajėgumą vykdyti paskirtas užduotis, ir 236.2 papunktyje nustatytą siekį didinti šauktinių skaičių.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Pakeitus principinės kariuomenės struktūros vienetų pavadinimus, turės būti pakeistas Lietuvos Respublikos Prezidento 2012 m. kovo 23 d. dekretas Nr. 1K-1002 „Dėl kariuomenės dalinių nuolatinio dislokavimo taikos metu vietų ir teritorinių manevravimo ribų“.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projektu nesiūloma naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės priimti.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės. Įstatymo projekte numatomi ribinio personalo skaičiaus ir kariuomenės struktūros pokyčiai bus finansuojami iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų valstybės biudžeto lėšų. 2022–2024 metų laikotarpiu lėšų poreikį lems faktinis personalo skaičiaus augimas, priklausantis nuo kariuomenės struktūrinių pokyčių įgyvendinimo eigos.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*, yra „Lietuvos kariuomenė“, „principinė kariuomenės struktūra“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
